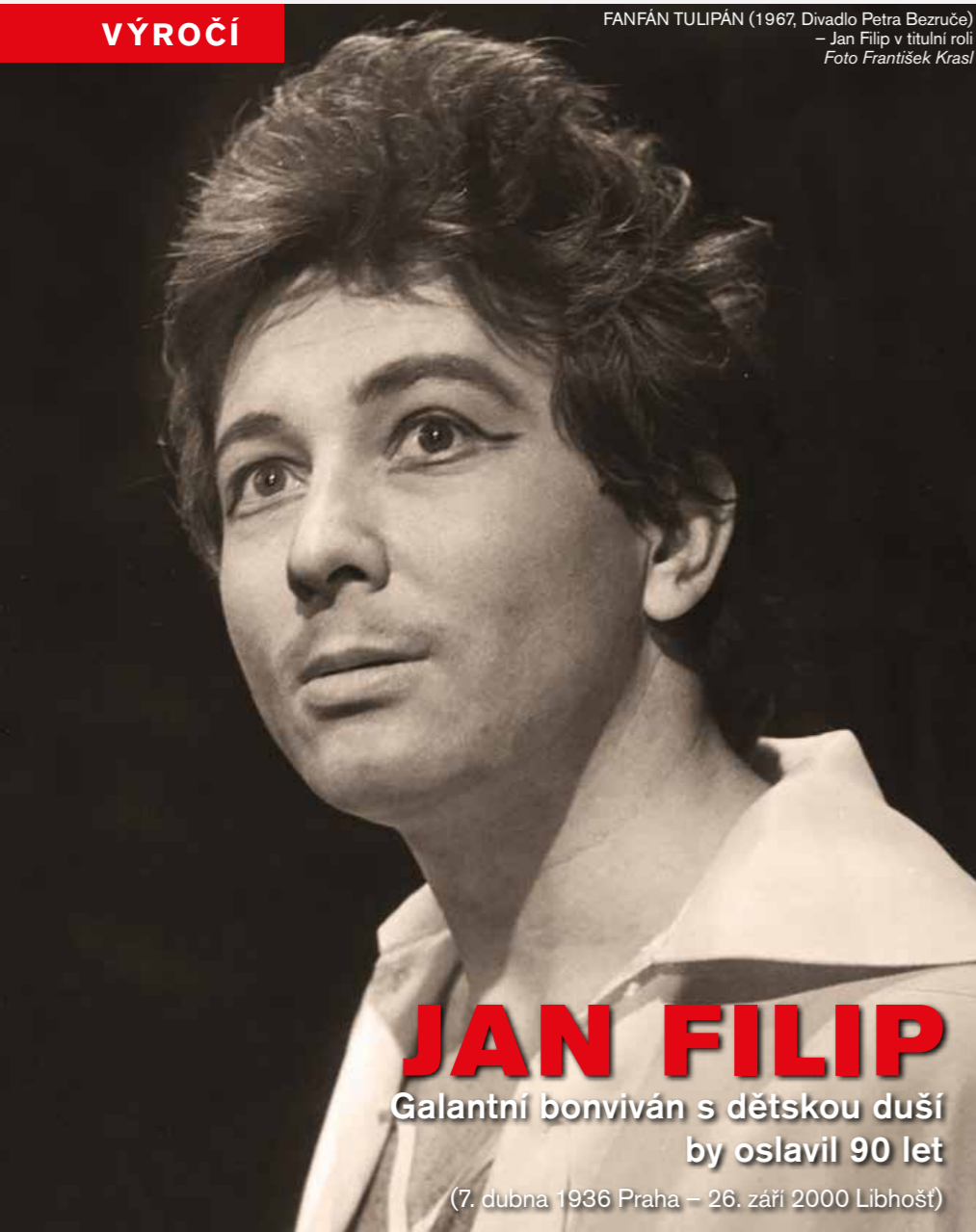

FANFÁN TULIPÁN (1967, Divadlo Petra Bezruče)
– Jan Filip v titulní roli
Foto František Krasl

JAN FILIP

Galantní bonviván s dětskou duší
by oslavil 90 let

(7. dubna 1936 Praha – 26. září 2000 Libhošť)

Za ostravským Fanfánem

Na divadelní prkna jeviště Divadla Petra Bezruče vstupuje mladý muž šermířské postavy. Oblečen je do bílé košile a tmavých kalhot. S rozčuchanou čupřinou hustých černých vlasů se hbitě ohání kordem proti svým nepřítelům. V jeho pohledné tváři se šibalským úsměvem se zračí tmavě hnědé oči. Jsou plné mladické zvědavosti a jiskry, jako by to byly oči člověka, který se nebojí světa a jen touží si ho plnými doušky užít. Jevišťem zavládne jeho živý temperament. Diváci se dokonale baví.

Zdařilá inscenace *Fanfán Tulipán* (1967) vznikla na motivy staré kramářské písně a stejnojmenného francouzského filmu se slavným Gérardem Philipem v hlavní roli. Divadelní podobu jí vtiskl Saša Lichý, který roli svěřil tehdy třicetiletému Janu Filipovi. Pro něj se tato postava stala přímo erbovní. Není náhoda, že si místo původního příjmení Zwiefelhofer zvolil umělecký pseudonym

právě po svém hereckém idolu Gérardu Philipovi. Navíc mezi ním a Fanfánem existovala i povahová spřízněnost. **Nadhled, humor a lehkost, s nimiž se herec díval na svět, z něj činily přirozeně báječného společníka na jevišti i mimo něj, na něhož dodnes vzpomíná rád nejeden herecký kolega.**

Na počátku byl Zwiefelhofer

Pojďme se krátce zastavit u jeho života. Narodil se 7. dubna 1936 v Praze a své dětství prožil v Sušici. Divadlo ho provázelo už od raných let, nejprve jako mladého nadšence a později jako eléva, aby se nakonec stal členem profesionálního hereckého souboru. A tak se z dělníka a inženýrského technického pracovníka Jana Zwiefelhofera zrodil herec Jan Filip. Postupně působil v divadlech v Karlových Varech, Varnsdorfu a Chebu. Do Ostravy přišel v roce 1966 a na deset let zakotvil v Divadle Petra Bezruče. Toto angažmá mu nabídlu řadu rolí – od romantických milovníků až po složitější charakterní postavy. Rok 1976 jej přivedl do činohry Státního divadla v Ostravě, dnešního Národního divadla moravskoslezského. Jeho herectví zde pomalu dozrávalo do plnějších a bohatších poloh. Vzpomeňme alespoň na několik jeho vzácných hereckých výkonů.

Herec mnoha tváří

Například v Shakespearově *Othellovi* v režii Jana Kačera (1985) vznikla mimořádně silná tragická dvojice. Marie Logojdová, která ztvárnila Desdemonu, na Othella v podání Jana Filipa vzpomíná s něhou. Před představením mu říkala: „*Honzičku,*

MONTE CHRISTO (1968, Divadlo Petra Bezruče)
– Milan Koutný (Ludvík) a Jan Filip (Cizinec Dantés)
Foto František Krasl

mějte mě alespoň chvíli rád! ... Vraždil mě od prvního okamžiku.“

Výraznou stopu zanechal Jan Filip v inscenaci *Drobečky z perníku* (1985) v režii Bedřicha Jansy, kde ztvárnil herce na sklonku kariéry, poznamenaného pochybnostmi a nenaplněnými ambicemi. Postavě vtiskl silnou nostalgii, lidskou křehkost i jemný humor. Jeho výkon zaujal natolik, že mu po jednom z představení vzdal uznání i sám Miloš Kopecký.

OTHELLO (1985, Komorní scéna v Divadle loutek)
– Eva Jelinková (Emilia),
Marie Logojdová (Desdemona)
a Jan Filip (Othello)
Foto Josef Hradil

Nezapomenutelný byl bezpochyby v roli chudého mlékaře Tovjeho v muzikálu *Šumař na střeše* (1995). V této houževnaté, životem zkoušené postavě uplatnil vše, co mu bylo vlastní – rozverný herecký projev, hřmotný zpěv i schopnost sebeironie. Herečka Anna Cónová, představitelka jeho dcery Cajtl, vzpomíná na obzvlášť roztomilé gesto: „*Na začátku Šumaře byla velmi těžká píseň. Kdybych tak byl Rothschild, ze které byl nervózní. Čekali jsme spolu v portále, když mě jemně prstíčkem pohladil pod uchem a řekl: ‚I v těch*

SUMAR NA STŘEŠE (1995, Divadlo Jiřího Myrona)
– Anna Cónová (Cajtl) a Jan Filip (Tovje)
Foto Josef Hradil

nejtěžších chvílích nesmíme zapomenat na sex.‘ *Vzápětí vykročil na jeviště a píseň bravurně odzpíval. Honza byl velmi citlivý a cudný člověk a jako Tovje byl jedinečný.*“

Muž vzletných úsloví a čiré komediálnosti

„*Když ještě byl divadelní klub v plném provozu, Honza po představení pronášel se svou typickou rozšafností: ‚Tak co myslíte, půjdeme odhalit roušku evropské renesance? A šlo se do klubu,‘*“ vzpomíná Tomáš Jirman. „*Honza byl ve svém jádru pozitivní člověk. Vedle něj se nedalo být našťavaný. Byly zkoušky, kdy se něco nedařilo, režisér ‚frňal‘ a herci byli otrávení. Filip se zastavil, zatáhl pupek a jeho kalhoty šly do kolen! Všechno napětí rázem opadlo.*“

K legendárním historkám mezi herci patří i šatna nazvaná „Fifi“. Název vznikl jako zkratka z příjmení herců Jana Filipa a Jana Fišara, kteří šatnu společně užívali. Stejná přezdívkou se později přenesla i na hotelový pokoj během zahraničního zájezdu do bulharské Varny v roce 1987,

který probíhal v rámci tehdejší divadelní družby. Bujará setkání v pokoji „Fifi“ dodnes vyvolávají radostné emoce.

Na závěr se rozloučíme milou vzpomínkou herečky Pavliny Kafkové:

„*Jěňa nosil svetr, na kterém bylo vyšité autíčko, no a ono bylo přímo na jeho bříšku. Jednou jsem mu to auto otočením pomyslného klíčku nastartovala, ozvalo se brrrrm, brrrrm a Janíček jako nastartované auto odjel. Smáli jsme se tehdy jako malá děcka. Od té doby, kdykoli měl na sobě tento svetr a potkali jsme se, beze slova a bez pozdravu probíhala tato situace: naznačil, že motor – nevím, jak jinak to říct – ‚chcíp!‘, přišla jsem k němu a autíčko jsem mu znovu nastartovala. Brrrrm, brrrrm – cupitavě odjížděl. Po chvíli se otočil a propukl v smích. Ten obrázek mám dodnes před očima. Byla v tom taková lehkost, svěžest a něco tak hluboce lidského. Dětská hravost mu zůstala i v letech, kdy už dávno patřil k respektovaným osobnostem divadla. Tak nastartujem autíčko a jedem!“* (dk)

SEN NOCI SVATOJÁNSKÉ (1966, Divadlo Petra Bezruče) – Jan Filip (Lysandr) a Slávka Špánková (Hermie)
Foto František Krasl

HOBIT ANEB CESTA ZA POKLADEM (1994, Divadlo Antonína Dvořáka)
– Pavlína Kafková (Balin), David Viktora (Bilbo), Tomáš Jirman (Thorin),
Jan Filip (Gandalf) a Zdeněk Kašpar (Bombur)
Foto Josef Hradil